

Overweging 25 december 2012 van donker en van licht

Lezingen: Jesaja 52, 7-10; Hebrëeën 1, 1-12; Johannes 1, 1-14

Traditiegetrouw staan de lezingen rond de viering van de geboorte van Christus in het teken van de dynamiek van licht en donker. De latere situering van dit feest rond de, voor het noordelijk halfrond, kortste dag onderstreept dat nog eens. Tegelijk toont deze keuze overigens ook aan hoe plaats- en cultuurbepaald onze interpretaties zijn, maar dit terzijde. De geboorte vindt bovendien plaats in de nacht en buiten de normale kaders. Alles dwingt het denken ertoe om in de geboorte de komst van het licht te zien dat de diepste duisternis verdrijft.

Nu ligt het heel voor de hand om in die metafoer en die dualiteit van licht en donker te blijven. En om die begrippen normatief te hanteren. Dat wil zeggen in dit geval: licht is goed en donker is slecht. Vervolgens kunnen we dan aan alle goede dingen de kwaliteit van licht meegeven en aan alle kwade dingen de hoedanigheid van duister.

Liefde, vrede, waarheid, geluk tegenover haat, oorlog, leugen en lijden.

Het is een grove en overzichtelijke manier om waarde toe te kennen aan onze leefwereld. En in een aantal gevallen voldoet het ook prima. Maar het blijft schematisch en we weten allemaal dat onze werkelijkheid complexer is dan dat.

Het schema voldoet om eenvoudige voor de hand liggende keuzes te maken, maar ons ethisch gehalte komt pas naar voren in situaties waarin het niet zo duidelijk is. En dat komt veel vaker voor.

De hele tragiek, en de verlossingsmogelijkheid zeg ik er maar meteen bij, van ons bestaan is er nu juist in gelegen dat licht en donker met elkaar vermengd zijn. Onze wereld is niet eenvoudig in te delen in goed en kwaad. Zo helder is onze wereld niet. We dragen het onvolmaakte in ons mee. Niet zozeer als schuld, maar als toestand en opdracht. We kunnen er niet zoveel aan doen dat ons bestaan zo is, maar we moeten er wel iets mee. Schuld ontstaat pas in de wijze waarop we met onze onvolmaaktheid omgaan.

Door deze innerlijke onvolmaaktheid is onze vreugde nooit compleet en is het zicht op wie we kunnen zijn belemmerd. Is onze blik verduisterd.

We zouden als blinden tastend langs de wand blijven gaan, struikelend en wel, en hopeloos verdwalend als we niet de toorts van de Schrift en het licht van Christus zouden kennen. Door dit licht wordt ons een perspectief van hoop geopenbaard en een toekomst gegeven. Hierdoor zijn we niet opgesloten in het onzekere moment en is ons leven niet gevangen in duisternis zonder ruimte en uitzicht. Door het licht weten we dat we in duisternis verkeren. En dat is al een hele winst.

In dit licht verschijnt de medemens als naaste, het nu als keuzemoment, de tijd als heilsgeschiedenis, de toekomst als gegeven belofte, het bestaan als zinvol en de dood als poort.

Christus is immers het licht dat in de wereld is gekomen om ons bestaan in een nieuw daglicht te stellen. In Hem worden we herschapen, worden we nieuwe mensen.

Niet voor niets heeft de schrijver van Johannes er voor gekozen om het begin van zijn evangelie de weerklank van genesis mee te geven. Dat woord dat in den beginne was en dat bij God was en God was, waardoor alle dingen tot aanzijn gekomen zijn, dat lichtwoord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond. Het Woord dat aan het begin van de schepping staat, staat ook aan het begin van de nieuwe schepping. Nu niet als gesproken woord, maar als sprekend woord dat ons direct adresseert. Hij is niet alleen het licht waarin we voor Hem aan onszelf verschijnen, maar ook het Woord waardoor we onze betekenis ontvangen.

Die betekenisgeving betreft niet alleen onszelf, maar ook de wereld waarin we leven. Het licht komt in de wereld. Dat is een andere situatie dan in het begin van genesis. In het ongeordende duister klinkt licht en er was licht. Vervolgens wordt een scheiding

aangebracht tussen het licht en de duisternis. Die zijn in de paradijs tuin door de keuze van de eerste adam vermengd geraakt. Hier, bij Johannes, moet het duister zelf aan het licht komen. De wereld waarvan sprake is bij Johannes is niet nog ongevormd. Zij is al kosmos, geordende schepping. Maar schepping met een geschiedenis van gebrokenheid! De goddelijke orde moet hersteld worden. In het licht van Christus tonen niet alleen de mens, maar ook de wereld zich als van God afgewend, van het Licht afgewend, in duisternis.

Over deze wereld en deze mens gaat een nieuwe dag op. Christus is de zon die opgaat over de bergen die ons menselijk bestaan omringen, en licht brengt in de schaduw van het dal. Hij is de vreugdebode die goed nieuws meldt. Met Hem breekt een nieuw soort koningschap aan dat gekenmerkt wordt door rechtvaardigheid en vrede. Zijn komen in de wereld onmaskert deze als onrechtvaardig en gebroken. Hij laat zien in hoeverre deze wereld afwijkt van zijn bedoeling en van een wereld zoals wij die in ons hart allemaal zouden willen. Ieder mens verlangt naar vrede, heelheid en geluk, naar zingevende verbondenheid en ontplooiingskansen om te worden wie hij kan zijn. Maar niet zelden zitten we vast in wat we niet willen zijn en in een onvermogen om te worden wat we willen zijn. Om te worden wat we ten diepste zijn, daarvoor opent Christus ons de mogelijkheid en de weg. Johannes zegt het in onze lezing als volgt: " ..allen die Hem (christus) aangenomen hebben, heeft hij de macht gegeven kinderen van God te worden." Met andere woorden, we hoeven niet vast te blijven zitten in wat we niet willen. Onze gebrokenheid, het onrecht is geen onontkoombaar gegeven. Het is geen noodlot. Het is een duisternis die uitstaat naar licht en de mogelijkheid van licht in zich draagt. Wij hoeven niet te blijven zoals we zijn, we kunnen kinderen van god worden. Maar niet in de moderne zin dat we alles kunnen worden wat we willen. Dat we een volstrekt eigen levensontwerp kunnen maken. De macht waarvan hier gesproken wordt is geen eigen menselijke macht. We kunnen ons niet over onszelf heen ontwerpen. Wat wij ten diepste willen zijn, is wat wij zijn in het licht van God. Mensen van God, kinderen van God met alles waar dat voor staat aan geluk en heelheid en zelfwordende verbondenheid. Dat vermogen, of heel letterlijk vertaald, die bevoegdheid om kinderen van God te worden, is een gedelegeerde bevoegdheid. Het is de Zoon bij uitstek die ons dit vermogen schenkt om met Hem eveneens kind van God te worden. Dat is het mysterie van de menswording. In zijn menswording kunnen ook wij mens worden in de volle, theologische, betekenis ervan.

Dit vraagt een nieuwe geboorte, niet naar het vlees, niet op grond van een wilsbesluit of van lust, maar uit het wederzijds verlangen van een mens naar God en van God naar de mens. Om zich aan elkaar toe te vertrouwen. Om in elkaars liefde te staan en daarin te worden wat we zijn. God als Vader en de mens als diens kind naar de Geest.

Deze wezenlijke verbondenheid, dit existentieel shalom van een zich totaal thuis, geaccepteerd en geliefd weten, is de basis voor een nieuwe wereld, een nieuwe schepping.

Een wereld die niet langer gekenmerkt wordt door machtsongelijkheid en machtsmisbruik, geen wereld van heersers en slaven. Maar een wereld die beantwoordt aan het ideaal van een dwangvrije samenleving, waarin niet de expansiedrift van het individu, maar de liefde de maat der dingen is.

De kwetsbaarheid van een kind dat zachte krachten mobiliseert, maakt duidelijk waar het om gaat. De ogen van een medemens die mij aanzien in een onuitgesproken vraag naar respect, erkenning en verbondenheid, tonen me de richting. Het licht van het gelaat van Christus waarin mijn gelaat zich weerspiegelt openbaart me wie ik ben ten opzichte van Hem, mijn medemens en in relatie tot dat koninkrijk waarvan Hij de vertegenwoordiger en koning is. Een gelaat waarin mededogen en waarachtigheid te lezen staan.

In zijn licht komen wij aan het licht en daardoor ook de wereld waarin wij wonen. Mogen we zijn heerlijkheid erin laten stralen die vol van genade en waarheid is en zo voorboden zijn van die nieuwe wereld. Goed nieuws brengend aan allen die uitzien naar een teken

van hoop en perspectief.

In de Naam van de Vader, + de Zoon en de heilige Geest.